

Особливості функціонування системи добровільного пенсійного забезпечення

Абрамчук М.Ю., ст. викладач, **Катериніна М.П.**, студентка
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

До основних завдань соціально-економічної політики кожної незалежної держави належить забезпечення якісних характеристик життя населення. Одним із способів досягнення результатів у даному напрямі є досконалий механізм соціального страхування, який може бути здійснений як на державному так і недержавному рівнях. Економічний зміст недержавного соціального страхування ґрунтується на створенні спеціальних страхових фондів за рахунок добровільних внесків фізичних та юридичних осіб з метою отримання учасниками додаткових до загальнообов'язкового соціального страхування компенсаційних виплат після настання подій, які підлягали страхуванню.

Так, пенсійна система України, після реформ 2004 року, складається з трьох рівнів – солідарної, обов'язкової накопичувальної та добровільно накопичувальної систем.

Добровільна накопичувальна система – система додаткового, недержавного пенсійного забезпечення, створена для формування додаткових пенсійних накопичень за рахунок добровільних внесків фізичних осіб та роботодавців. Недержавне пенсійне забезпечення, згідно Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», здійснюється:

- недержавними пенсійними фондами (НПФ) шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;
- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Основною особливістю роботи банківських установ у сфері пенсійного забезпечення є можливість формування накопичувального пенсійного вкладу як у національній грошовій одиниці, так і в іноземній (доларах США, євро) та гарантування при цьому фіксованого розміру доходу. Термін, розмір та спосіб нарахування процентів заздалегідь обговорюються в умовах депозиту.

За банківським договором збільшення суми вкладу може не передбачатись, на відміну від НПФ та страхових компаній, де в основу всієї системи покладено регулярне збільшення особистого накопичувального

фонду. Перевагою роботи банку є його участь у «Фонді гарантування вкладів фізичних осіб», за яким держава гарантує повернення розміру вкладу включно з відсотками у випадку банкрутства банківської організації. У разі смерті вкладника сума депозиту виплачується його спадкоємцям. Слід зазначити, що ні основна сума вкладу, ні нараховані відсотки не оподатковуються державою, оскільки основне джерело для формування депозиту є чистий дохід, з якого вже здійснені всі обов'язкові відрахування.

На відміну від банків, де термін депозитного накопичувального вкладу може не досягати одного року, страхові організації функціонують завдяки довгостроковим угодам. Недоліком співпраці з ними є необхідність представлення інформації про вік, стать, сімейний стан, умови проживання, стану здоров'я, місце роботи страхувальника та документи, які могли б підтвердити вказані дані. У свою чергу для формування додаткової пенсії за участі банків та НПФ достатньо паспорта громадянина України та ідентифікаційного коду. Зазначена інформація необхідна страховику для обчислення тарифу, який є основою для визначення страхових внесків. У разі несплати одного з них, страхова компанія може переглянути зазначену у договорі страхову суму, призначити додаткові страхові внески або розірвати укладену угоду. Гарантування здійснення виплат застрахованих осіб відбувається лише за рахунок власних коштів страхової компанії. Потрібно зазначити, що страхові виплати, сплачені у випадку настання страхового випадку, оподатковуються, згідно із законом «Про оподаткування доходів фізичних осіб», за ставкою 15%.

Останній різновид організацій, який дозволяє сформувати додаткову пенсію – це недержавний пенсійний фонд. Пенсійні внески та виплати здійснюються лише у національній валюті. Перевагами даного виду пенсійного забезпечення є можливість для учасника самостійно встановлювати так званий пенсійний вік, який може бути як збільшений, так і зменшений від державно встановленого в межах 10 років. Акумуляовані гроші від вкладів завдяки співпраці з компаніями з управління активами вкладаються у мало ризиковані інвестиційні інструменти для приросту пенсійних накопичень, що дозволяє за стабільного розвитку економіки не тільки захистити гроші вкладників від інфляції, але і забезпечити інвестиційний дохід. Крім того, періодичність здійснення вкладів особа визначає самостійно і у випадку несплати одного з них зміна умов укладеної з НПФ угоди не відбувається. Потрібно зазначити, що у випадку тяжкої хвороби або виїзду за кордон, накопичена сума на індивідуальному пенсійному рахунку виплачується особі без будь яких обмежень. У випадку смерті людини спадкоємцям сплачується повна сума її пенсійних накопичень на відміну від страхових організацій, де відбувається сплата лише здійснених внесків або мінімальна гарантована сума. Пенсійні виплати з особистого

пенсійного рахунку у НПФ оподатковуються за пільговою ставкою у розмірі 60% від загальної ставки оподаткування доходів фізичних осіб (на сьогоднішній день вона складає 15%).

Отже, після здійснення реформ у галузі пенсійного забезпечення кожен працездатний громадянин України може забезпечити собі додаткову пенсію завдяки накопичувальному банківському депозиту, страховому полісу та співпраці з недержавним пенсійним фондом. Кожен із зазначених варіантів має свої особливості функціонування, що дозволяє задовольнити інтереси якомога більшого числа потенційних вкладників.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 16-18.